

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 1/2006 vp**

Hallituksen esitys laiksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä marraskuuta 2005 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 200/2005 vp) valmistelevasi käsiteltäväksi puolustusvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto puolustusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Minnamaria Nurminen, puolustusministeriö
- lääkintäeversti Heikki Laapio, pääesikunta
- oikeustieteen lisensiaatti, assistentti Paula Ilveskivi
- assistentti Juha Lavapuro
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annettua lakia samoin kuin kansanterveyslakia ja erikoissairaanhoidolakia. Esityksen pääasiallisena tarkoituksena on luopua puolustusvoimien sairaaloiden tarjoamista erikoissairaanhoidon palveluista sekä tähän liittyen säätää sairaanhoidopiiriin kuntayhtymän mahdollisuudesta sopia erikoissairaanhoidon antamisesta puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulla oleville henkilöille. Terveydenhuolto puolustusvoimissa voidaan muutoinkin järjestää hankkimalla palveluja kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta julkiselta taikka yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Siksi esityksessä ehdotetaan myös kansanterveyslakia täydennettäväksi säännöksellä kunnan ja kansanterveystyön kuntayhtymän mahdollisuudesta sopia terveyden- ja sairaanhoidon palvelu-

jen antamisesta puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulla oleville. Esityksessä tarkoitettujen sopimusten mukaiset tutkimukset ja hoidot voidaan antaa eri perustein ja nopeammin kuin voimassa olevan lainsäädännön mukaiset palvelut annetaan kunnan tai kuntayhtymän jäsenkuntien asukkaille.

Ehdotetut lait olivat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2006. Kansanterveyslain muuttamisesta annetun lain 25 §:n 1 momentti on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2008.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa sääntelyä arvioidaan perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännösten kannalta. Perustelujen mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Erikoissairaanhoitolain 15 §:ään lisättäväksi ehdotetussa 2 momentissa tarkoitettujen sopimuksen mukaiset tutkimukset ja hoito voidaan antaa puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulle kuuluville henkilöille eri perustein ja nopeammin kuin lain mukaiset palvelut annetaan sairaanhoitopiirin jäsenkuntien asukkaille. Samanlainen sääntely sisältyy kansanterveyslakiehdotuksen 24 §:ään.

Ehdotettu sääntely asettaa puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulle kuuluvat lähinnä terveydenhuoltopalvelujen saamisen nopeuden osalta parempaan asemaan asianomaisen kunnan tai kuntayhtymän jäsenkunnan asukkaisiin verrattuna. Sääntely on siksi merkityksellistä perustuslain 6 §:n säännösten näkökulmasta. Tämän pykälän 1 momentti sisältää yleisen yhdenvertaisuussäännöksen ja 2 momentti syrjintäkiellon, jonka mukaan ketään ei saa asettaa eri asemaan momentissa erikseen lueteltujen seikkojen perusteella. Momentin loppuosan yleislausekkeen mukaan eri asemaan asettaminen ei saa perustua myöskään henkilöön liittyvään muuhun syyhyn.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vaikiintuneesti korostettu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (PeVL 59/2002 vp, s. 2/II, HE 309/1993 vp, s. 43/I). Syrjintäkieltosäännökselläkään ei ole kielletty kaikenlaista erontekoa ihmisten välillä, vaikka erottelu perustuisi säännöksessä nimenomaan mainittuun syyhyn. Olennaista on, voidaanko erottelu perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla (PeVL 59/2002 vp, s. 2—3, HE 309/1993 vp, s. 44/I). Perustelulle asetettavat vaatimukset ovat yhdenvertaisuussäännösten esitöiden mukaan erityisesti säännöksessä lueteltujen kiellettyjen erotteluperusteiden kohdalla kuitenkin korkeat (HE 309/1993 vp, s. 44/I).

Puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulla ovat terveydenhuollon järjestämisestä puolus-

tusvoimissa annetun lain 3 §:n 1 momentin mukaan asevelvollisuuslain ja naisten vapaaehtoisesta sotapalveluksesta annetun lain nojalla puolustusvoimissa ja rajavartiolaitoksessa palvelevat palvelusaikanaan sekä sotilasvirkaan koulutettavat opiskelijat. Heille annetaan lain 3 §:n 2 momentin perusteella hoitoa muun muassa silloin, kun sairaus, vamma tai vika on ilmennyt, todettu tai pahentunut palveluksen aikana.

Puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulle voimassa olevan lain mukaan kuuluvien henkilöiden palveluskelpoisuuden turvaaminen on — etenkin kun otetaan huomioon palveluksen yhteys perustuslain 127 §:ssä säädettyyn maanpuolustusvelvollisuuteen ja palveluksen luonteesta johtuvat erityiset terveysriskit — valiokunnan mielestä hyväksyttävä peruste erityiskohtelua merkitsevälle sääntelylle hoidon antamisesta nykyisen lain mukaisissa tilanteissa.

Jonkin potilasryhmän asettaminen terveydenhoitopalvelujen saamisen nopeuden osalta etusijalle muihin potilaisiin verrattuna on hyväksyttävän perusteen käsillä olosta huolimatta lähtökohtaisesti ongelmallista perustuslain 6 §:n 1 momentissa säädetyn yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumisen kannalta. Ongelmaa toisaalta lieventää se, että sopimuksen tekeminen puolustusvoimien kanssa on terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle ja kansanterveystyön kuntayhtymälle samoin kuin sairaanhoitopiirin kuntayhtymälle vapaaehtoista. Tällä on esityksen perustelujen mukaan tarkoitus varmistua siitä, että asianomaiset kunnat ja kuntayhtymät voivat huolehtia niille lakisääteisesti kuuluvien tehtävien hoitamisesta. Näin ollen sääntely ei valiokunnan mielestä muodostu perustuslain yhdenvertaisuussäännösten vastaiseksi. Kansanterveyslakia ja erikoissairaanhoitolakia on kuitenkin tärkeää täydentää esityksen edellä mainittua tarkoitusta vastaavalla säännöksellä, jonka mukaan sopimuksen tekemisellä tai sopimukseen perustuvien palvelujen antamisella ei saa vaarantaa kunnan tai kuntayhtymän lakisääteisten tehtävien hoitamista. Lisäksi lakeja on selvytyden vuoksi syytä täydentää erityisellä mainin-

nalla siitä, ettei sääntely puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulla olevien erityiskohtelusta syrjäytä kansanterveyslain ja erikoissairaanhoidon säännöksiä kiireellisen hoidon tarpeessa olevan potilaan hoitamisesta välittömästi.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Helsingissä 9 päivänä helmikuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Reino Ojala /sd
vpj.	Arja Alho /sd	Klaus Pentti /kesk
jäs.	Hannu Hoskonen /kesk	Simo Rundgren /kesk
	Sinikka Hurskainen /sd	Arto Satonen /kok
	Roger Jansson /r	Seppo Särkiniemi /kesk
	Irina Krohn /vihr	Ilkka Taipale /sd
	Annika Lapintie /vas	vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.